

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maria Irazabal Izundegi

*Muxika,
Bizkaia
(1921-2015)*

Aurkibidea

Biografia

1921. urtean sortu zen Gorozikako (gaur egun Muxika) Pagaigoikoa baserrian. Aita bertakoa zuen eta ama Garaikoa. 12 urte zituela hil zitzaion ama eta sei neba-arrebatatik zaharrena zenez, etxeko martxa hartu behar izan zuen eta arin bizkortu eta heldu zela dio. Bere aita errepublika garaiko EAJ-PNVko Gorozikako alkatea izan zen, herriak bozka bidez aukeratutako lehena. Hori dela eta, aita preso izan zuten Larrinagako eta Donostiako kartzeletan. Bere aitagarreba ere preso egondakoa zen, heriotz-zigorra kondenatutakoa. Eskola garaian, hasieran udaletxean bertan ibili ziren neska-mutilak elkarrekin; ostean, Asuako etxe batean jaso zituzten eskolak; eta, azkenik, bere aitaren aginpidean eraikitako herriko eskolara joan ziren, beraiek izan ziren eskola hori erabili zuten lehenak. Gerra garaian, herritik alde egin behar izan zuten, Gueñesera joan ziren bertako alkatearenera beste gorozikar batzuekin batera; Gueñeseko "Casa Goti"n egon ziren bi hilabetez. Gorozika bertako Goirietxebarri "Goiridxe" etxera, "Sakristauena" izenez ezaguna dena, ezkondu zen; etxe horretan, taberna egon zen luzaroan. Bi alaba izan zituen.

Zintak

MUX-028

- **Proiektua:** Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-08-03
- **Iraupena:** 31 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea

MUX-029

- **Proiektua:** Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2010-08-03
- **Iraupena:** 85 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea

MUX-030

- **Proiektua:** Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2010-08-03
- **Iraupena:** 70 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea

MUX-035

- **Proiektua:** Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2010-09-02
- **Iraupena:** 71 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MUX-036

- **Proiektua:** Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2010-09-02
- **Iraupena:** 51 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Sakristauaren etxera ezkondu

- **Erref:** MUX-028/002
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:01:35. **Bukatu:** 00:03:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Pagaibekoa jaiotetxetik Goroizika bertako Goirietxebarrira ezkondu zen, sakristauaren etxera. Etxe honetan 3 sakristau egon dira: bere senarraren aitita, aita eta baita bere senarra ere. Sakristauaren lana abadeari laguntzea zen.

2. Kanpai motak

- **Erref:** MUX-028/003
- **Iraupena:** 0:04:02. **Hasi:** 00:03:08. **Bukatu:** 00:07:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

<p>Kanpai-hots ezberdinak daude. Andrazkoaren hil-kanpaiak "kanpa dobliek" dira, bi kanpai jotzen dira; gizonezkoari, ostera, hiru. Bizkargi mendiko Santa Kurtzeko egunetik, maiatzak 3, Ariatza auzoko Santa Kurtze egunera arte, irailaren 14a, hamabietan 12 kanpai jotzen ziren. Umeak hiltzen zirenean edo abade edo fraide baten ama hildakoan ere, ezberdinak izaten ziren tokadak. Etxe bat erretakoan ere kanpaiak jotzen dira jendea batu dadin laguntzeko. Gaur egun oraindik mantentzen dira tokadak.</p>

3. 12etan txapela kendu eta erreztatu

- **Erref:** MUX-028/004
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:07:10. **Bukatu:** 00:07:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Lehen soloan lanean zeudela, 12etako kanpaiak entzuterakoan, txapela kentzen zuten erreztatzeko.

Transkripzioa

- Ze danak biherrien dabiz, oin lehengo moduen ez da. Soloan jentie ta behixekaz-ta, ze ta hamabixek jo ta txapela kendu eta errezeu te eitten zeuezan zerien. Oin ez dau ez errezurik.
- Hamabixetan izeten zan?
- Antziñeko denporatan, zure aittitten denporan-ta, soloan ariekaz-ta ibiltzen zan, zuk ez dakizu oin arie zer da ze danak desaparezidu die-ta, ta hamabixek entzuten zienien eberdikoak, txapela kandu ta errezeu eitten zan. Soloan dauenak, bera bakarrik badau bakarrik, ta lagune badeko itteurrekoa-edo, ba orduen sasoen holantxik eitten zan, ni gaztie nittenien.

4. Umea jaio eta segidan bataiatu

- **Erref:** MUX-028/007
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:11:30. **Bukatu:** 00:12:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Gaur egun ume bat bataiatzeko gurasoek ikastaroa egin behar dute, lehen ez zegoen horrelakorik, umea jaio eta segidan bataiatzen zen-eta.

5. Ezkontzak txikiak ziren

- **Erref:** MUX-028/009
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:13:03. **Bukatu:** 00:14:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Lehen ezkontzak txikiak izaten ziren. Hurbileko senideak batzen ziren eta etxean jaten zen. Bere etxean taberna zuten eta berak ere zerbitzatu eta prestatu ditu hiruzpalau ezkontza.

6. Ezkontza asko prestatu ditu etxean

- **Erref:** MUX-028/011
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:15:19. **Bukatu:** 00:16:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Ezkontzetarako auzoetatik platerak-eta hartzen zituzten. Bere etxean ospatu eta zerbitzatu dituzte hiruzpalau ezkontza.

7. Harginek bere etxean bazkaltzen zuten

- **Erref:** MUX-028/015
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:19:16. **Bukatu:** 00:21:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Arotzak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Elkarrizketatzaileari bere birraitona bertako harrobira joaten zela lanera azaltzen dio. Bertako beharginei berak ematen zieten jaten. Lehen etxeak harriarekin egiten zirenez lan asko egoten zen. Harrobietako lana eskuz egiten zuten.

Transkripzioa

- Kanteratan biherrien.
- Bai etorten zan handik biherrien, zera etorten zan harrixek leuntzen, etxien kantoiek eitteko ta horra kanterara etorten zien automobilek ta ba biher eitten horraxa etorten zan, ta jaten euen hementxe, hor ezkatz, zerien, ta neuk bezkarixe ipintten notsen hangoari.
- Ta nungo bihergiñek etorten zien ba kanterara?

- Bueno, horko beste etxeko gizonak be hoixe bihera "canteros"-edo esaten dotsie horrer, ta ba hementxe eitten eben ta ba. Orduen etxiek be harrixegaz eitten zien orduen sasoi harrixegaz, ta hemen kanterie harrixena ta hariena be egon zan, ta harie be eroaten eben masie eitteko. Baia gero beste geuza batzuk urten zeuelez ba hor zarratu zien danak. Gernikeko Casa Vasca? ba hemengo harrixegaz dau eindee. Ta zure aittitte-ta ba, aittitte edo bisabuelo izengo zan, ba lantzen ibiltzen zien ezkiñetako zerak harritxuek, eta horko beste etxekoa be bai. Klaro zuek oin horretariko, barre eitten ostie niri, neure alabak be kontetan hasten nazenien.

- Ta bihergin asko egon zien?

- Bueno, "canteros" ba igual lauen bat-edo egongo zien.

- Asko ez.

- Ez ez.

- Horrek tamaiñue badeko ta funtzionamendue eukiko eban ba.

- Bueno, gero Etxanon be badauz kanterak be asko e. Ta harena gorrixie da, gorrixkie, ta harena gehixau, zer gahixau, benta gehixau euki eban ta etorten zan kamioiekaz-ta.

- Ta hamen zer? hasikera eskuz ingo eben biher ezta?

- Eskuz, eskuz. Zeragaz, "ta-ta-ta-ta", jo maillutxuaz-ta "tta-tta-tta-tta", ez daitz zelan esaten otsien eta, danak ipinitte. Hemen Goroziken zera be badau, egon zara elizan? komuniñokoa ha egoten dan lekue bakizu, harrixegaz-eta ez dakizu zelan dauen? ha hortxe eiñekoa da, han horkoxe harrixegaz. Bai ta ba zure aittitte aitte, aittitten aitte izengo zan, ta ba harek eta horko gizonak ein euezan horrek. Asike zelan dizen geuzek.

8. Goirietxebarri 1757an eraikia

- **Erref:** MUX-028/016
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:21:46. **Bukatu:** 00:23:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Gorozikan harrobiak egon arren, bertako etxeak ez daude bertako harriaz eginda, etxeak zaharragoak dira-eta. Bera bizi den etxea, Goirietxebarri, "Sakristauena", 1757. urtean eginda dago.

9. Eliza elizpe barik eraiki zuten

- **Erref:** MUX-028/017
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:23:00. **Bukatu:** 00:24:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:

<p>Elizari hasieran ez zioten elizperik egin. Kanpandorrea eta erlojua udaletxeak eginak dira, eliza egin eta 200 urte ingurura. Mariaren aititak kontatuta daki hori berak. Kanpandorrea suteak zirenean abisatzeko eraiki zuten.</p>

10. 12 urte zituela ama hil

- **Erref:** MUX-028/019
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:27:33. **Bukatu:** 00:29:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Umetan akordu onak zein txarrak ditu. 12 urte zituela ama gaixotu eta hil egin zitzaion. Ama hil aurretik, bere urtebetetze egunean estreinatu zuen jaka urdin bat eta laster belztu behar izan zuen.

11. Primerako eta segundako hiletak

- **Erref:** MUX-029/002
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:00:24. **Bukatu:** 00:02:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Lutoa eraman beharreko denbora oso luzea zela dio. Alargunek bizi guztian erabili behar izaten zuten. Emakumeek mantila erabiltzen zuten. Hiletak maila desberdinetakoak egoten ziren: primerakoak eta segundakoak azaltzen ditu.

12. "Kasementeruek"

- **Erref:** MUX-029/003
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:02:43. **Bukatu:** 00:05:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Bere aitite diruduna zen. Ezkontzerakoan dotea eman behar izaten zen. Herrietan "kasementeruek" zeudela azaltzen du, bere aititek berari kontatu zionez. Inguruko mendietako jaiegunetan batzen ziren "kasementeruek", dirudunak diru gabekoekin batzeko eta ezkontzak adosteko. Oso jende gutxi izaten zuen dirua sasoi hartan; etxeak eta jabetzak bai, baina dirurik ez.

13. Gurasoek ezkontzak adosten zituztenekoa

- **Erref:** MUX-029/005
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:06:16. **Bukatu:** 00:08:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Bere aitaren aldeko aitona-amonen ezkontza hitzartua izan zen. Euren gurasoek batu zituzten seme-alabak, ezkongabeak zirela-eta beraiek ezagutarazi eta prestatu zieten ezkontza. Bere aititek soldadutzara ez joateko ordaindu egin zuen.</p>

14. Hitzartutako ezkontzak; bota-gabak

- **Erref:** MUX-029/007
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:13:58. **Bukatu:** 00:17:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Hitzartutako ezkontzak izatea normala zela dio, horretarako egoten ziren "kasamenteros"ak. Ezkontza asko diruarengatik ospatzen ziren. Burdaria auzoko hargin batek kontatu ziona dakar gogora, lbarruriko sakristauak hitzartutako ezkontzan ezkondu zela. Bota-gabak egiten ziren: zahatoekin eta soinuarekin andregaiaren etxera joaten ziren.

15. 12 urtegaz etxeko ardura

- **Erref:** MUX-029/010
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:20:54. **Bukatu:** 00:22:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

12 urte zituela hil zitzaien ama eta asko bizkortu zen. Umea izan arren etxeko ardura hartu zuen, ama baten ardurak, umetasuna alde batera utziz. Hala ere, eskolan jarraitu zuen.

16. Dantzan egiteagatik zigortu eta eskola utzi zuen

- **Erref:** MUX-029/011
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:22:15. **Bukatu:** 00:25:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak

Laburpena:

Eskola berak utzi zuen bere borondatez. Andra Marietan mutilekin dantzan egin zuelako maistrak zigortu egin zuen. Maistra moduan oso ona zen, baina zigortzerakoan txarrena. Hilabetez jan barik egotea izan zen zigorra. Berak eta ikaskide batek eskola uztea erabaki zuten.

17. Eskolako bazkariak; doña Marina

- **Erref:** MUX-029/012
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:25:48. **Bukatu:** 00:28:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

Matematiketan ona zen Maria. Eskola ondoko etxe batean, Goirizaran, bazkaltzen zuten eskola egunetan. Maistrak hilabetez jan barik egotera zigortu zuen Maria; orduan erabaki zuen eskola uztea. Doña Marina maistra Munitibarreko idazkaria zen don Ramonekin ezkondu zen.

18. Maistrarentzat sermoia erdaraz

- **Erref:** MUX-029/014
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:31:17. **Bukatu:** 00:32:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Doña Marina maistra ona izan arren, oso gogorra zen. Abadea bera ere derrigortu zuen berarentzat gaztelaniazko sermoia egitera. Elizatik irteterakoan umeak eskua altxatuta egoten ziren elizpean.

19. Aita preso

- **Erref:** MUX-029/015
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:32:17. **Bukatu:** 00:34:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

15 urte zituela, bere aita Donostian atxilotu zuten. Gero Bilboko Larrinagan egon zen. Epaiketako datuak kontatzen ditu.

20. Gorozikako abadea hil zuten

- **Erref:** MUX-029/016
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:34:37. **Bukatu:** 00:35:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerran, Gorozikako abadea hil zuten asturiarrek eta Estartabarrena baserri ostean lurperatu, hankak bistan zituela. Asturiarrek salaketa bat jaso zuten abadea hiltzeko aginduz.

21. Sakristaua heriotza-zigorrera kondenatu

- **Erref:** MUX-029/017
- **Iraupena:** 0:04:51. **Hasi:** 00:35:34. **Bukatu:** 00:40:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Sakristaua, bere aitaginarreba, heriotza-zigorrera kondenatu zuten Donostian, abadearen kontrako salaketa zela-eta. Bilbora eraman zutenean, Ajuria auzoko batekin topo egin zuen eta hark eman zien gertatutakoaren berri etxekoei. Etxekoak Bilbora joan ziren eta Markinako Gaitán de Ayala "Gaitantxu" diputatuaren laguntzaz etxera onik ekarri zuten.

22. Sakristaua kartzelan zela, semea eta andrea hil

- **Erref:** MUX-029/018
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:40:25. **Bukatu:** 00:42:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Sakristaua, bere aitaginarreba, heriotza-zigorrera kondenatua egon zen bitartean emaztea eta seme bat galdu zituen: 12 urteko semea, behiak zaintzen zebilela, esku-bonba bat lehertu zitzaion. Emaztea handik bi hilabetera hil zen bera bisitatzerantz joan zenean. Hori dela-eta, Mariaren senarra ama eta anaia barik gelditu zen, aita kartzelan zuela.

23. Bozka bidez aukeratu zuten aita alkate

- **Erref:** MUX-029/022
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:47:26. **Bukatu:** 00:49:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:

Bere aita herritarrek bozka bidez aukeratua izan zen. Ordura arte etxe jabeak izaten ziren alkateak, txandakatuz. Hauteskunde haiek dakartza gogora.

24. Herri-lurrak

- **Erref:** MUX-029/023
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:49:38. **Bukatu:** 00:51:20

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurrak eta lur pribatuak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:

Alkatearen betebeharrak zeintzuk izaten ziren. Etxe ingurua norberak garbitu behar izaten zuen. Gorozikak herri-baso asko ditu, eta horiek jagon egin behar izaten ziren.

25. Gorozika Muxikako udalerriagaz batu zenekoa

- **Erref:** MUX-029/024
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:51:20. **Bukatu:** 00:53:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurrak eta lur pribatuak

Laburpena:

Gorozikako eta Ibarruriko herriak Muxikakoagaz batu ziren udalerri bakar bat sortuz. Baina Mariak uste du hobe dela herri handi batez batzea, Zornotzagaz esate baterako. Hala ere, berak sekula ez du esaten muxikarra denik, gorozikarra baino.

26. Hiru eskola eta hiru maistra

- **Erref:** MUX-029/028
- **Iraupena:** 0:04:39. **Hasi:** 00:58:00. **Bukatu:** 01:02:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

<p>Bere aita Gorozikako alkatea zela zabaldu zuten herriko eskola, gaur egun aterpetxea dena. Bera udaletxean zegoen eskolan ibili zen Asuako etxe batera joan arte; lehengo neska-mutilak batera egon ziren eta gero bananduta. Errepublikako sasoian, errepublikako bandera jarri eta gurutzeak kendu zituzten eskolatik. Doña Marina maistra etorri aurretik beste maistra bi ezagutu zituen. Maistrak Gorozikako etxe batean bizi ziren.</p>

27. Maistra herriak ordaintzen zuen

- **Erref:** MUX-029/029
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 01:02:39. **Bukatu:** 01:04:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Gorozikako azken eskola eraiki zuten lekua, gaur egun aterpetxea dagoen tokia, soloa zen. Bere aita alkate zela eraiki zuten eskola hori eta zati bat herriak ordaindu zuen. Doña Marina maistrari ere soldataren zati bat Udaletik ordaintzen zitzaion. Gogoan du aitaren partez maistrari 30 pezeta eman izana.

28. Eskola berria zelako zen

- **Erref:** MUX-029/031
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 01:05:09. **Bukatu:** 01:08:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Gorozikako azken eskola, gaur egun aterpetxea dagoena, eraiki zutenean zelako zen azaltzen du. Frontoia eraikin barruan zegoen. Han neskak eta mutilak bananduta egon ziren.

29. Katona, silebarioa eta liburua

- **Erref:** MUX-029/033
- **Iraupena:** 0:05:02. **Hasi:** 01:10:22. **Bukatu:** 01:15:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Goizetan eskolara sartu orduko aitaren egin eta errezatu egiten zuten. Matematikako ariketak egin ostean, txikienei katona irakasten zieten. Azken liburuagatik 5 pezeta ordaindu zituela du gogoan. Liburu bakar batean izaten zituzten ikasgai guztiak.

30. Diktaketak, ortografia ariketak...

- **Erref:** MUX-029/034
- **Iraupena:** 0:04:07. **Hasi:** 01:15:24. **Bukatu:** 01:19:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

Eskolan arbela izaten zuten diktaketak egiteko. Doña Marinagaz neskek artez idatzi behar izaten zuten eta mutilek "cosido". Arbeletik koadernora kopiatu behar izaten zuten. Hilabete guztian akatsik egiten ez zuenarentzat elizako irudi bat izaten zen saria.

31. Goizetan ikasgaiak eta arratsaldetan josi

- **Erref:** MUX-029/035

- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 01:19:31. **Bukatu:** 01:21:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

<p>Zapatuan ere eskola izan zuten, eta eguen arratsaldean ez. Zapatu arratsaldetan arrosarioa errezatzen zuten. Goizetan eskolako ikasgaiak ikasten zituzten eta arratsaldetan josi eta puntua egin. Mutilek arratsaldetan ere ikasi egiten zuten.</p>

32. Inspekzio osteko opariak

- **Erref:** MUX-029/036
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:21:33. **Bukatu:** 01:22:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Opor aurretik inspekzioak egoten ziren eskolan. Dena ondo egonez gero, opariak izaten zituzten. Berak diabol bat eta yo-yo berde jaso zituen.

33. Kartoizko panpinak

- **Erref:** MUX-029/037
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 01:22:53. **Bukatu:** 01:25:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Kartoizko panpinak margoztu egiten zituzten gogortzeko. Panpinarentzako arropak josten zituzten.

34. Umetako jolasak nolakoak eta non

- **Erref:** MUX-030/001
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Panpinak kartoizkoak ziren eta pilotak gomaz eta artilez egindakoak. Gorozikan eskolako frontoian aritzen ziren, eliza ondokoa ez zen gaur egungo modukoa; don Agustin abadea zegoela egin zuten berria.

35. Tabaka eta marroka

- **Erref:** MUX-030/002

- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:01:37. **Bukatu:** 00:04:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Taba denboran tabatara aritzen ziren. Tabak gorriz, berdez eta zuriz margotzen zituzten. Saldu ere egiten zituzten, asko zuten-eta. Marroka ere aritzen zen, zelan olgetan zuten azaltzen du. Denak batera aritzen ziren, berdin zen familiaren maila.</p>

36. Eskolako bata eta oinetakoa

- **Erref:** MUX-030/003
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:04:20. **Bukatu:** 00:06:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Eskolarako arropa etxera heltzerakoak erantsi egiten zuten hurrengo egunerako gordez. Neskek bata zuria izaten zuten eskolan eta mutilek urdina. Neguan gomazko botak erabiltzen zituzten eta bestelakoan, gomazko zapatak edo sandaliak. Abarkak ere erabiltzen zituzten, batez ere etxean ibiltzeko. Bere aittittek abarketak egiten zituen.

37. Gatza errekan kendu eta sikatzeko eskegi

- **Erref:** MUX-030/004
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:06:45. **Bukatu:** 00:08:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Txerria eta txahala urtero hiltzen zituzten etxean. Gatza kentzeko errekarra eramaten zituzten. Ostean sikatzeko eskegi egiten zituzten.

38. Abarkak eta galtzak

- **Erref:** MUX-030/005
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:08:35. **Bukatu:** 00:12:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Bere aitatek abarkak egiten zituen etxean, zelan egiten zituen azaltzen du. Kordela erosi egiten zuten. Artilezko-mantekin galtzak egiten zituzten.

39. Galtzak zelan egin

- **Erref:** MUX-030/006
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:12:09. **Bukatu:** 00:15:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Mariak ere askotan egin ditu galtzak, oso gustuko zuen. Etxe denetan egiten ziren. Eskolan ikasi zuen langintza hori, maistraren senarrarentzat ere egiten zituen.

40. Jertseak egiten

- **Erref:** MUX-030/007
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:15:30. **Bukatu:** 00:17:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Jertse asko ere egin izan ditu, zelan egin azaltzen du.

41. Zugastietako ferratokiak

- **Erref:** MUX-030/009
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:22:49. **Bukatu:** 00:24:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

Zugastietan ferratokia izan zuten Uribarrena okulistaren aitak eta Hipolitok. Gorozikan ez zen egon horrelakorik.

42. Sagarrak eta sagardoa

- **Erref:** MUX-030/010
- **Iraupena:** 0:04:34. **Hasi:** 00:24:47. **Bukatu:** 00:29:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Etxean beti izan zuten sagar asko, gehien urte-betea. Aitak sagardoa ere egiten zuen. Sagardo-botila ur-baldean izaten zuten hozten, ez baitzegoen hozkailurik. Sagarrondoek ondo egiten zieten lurrei.</p>

43. Ardo-zopak eta turroia

- **Erref:** MUX-030/011
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:29:21. **Bukatu:** 00:32:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Gozogintza
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Beraien etxean ardoa jaietan edaten zen. Gabonetan, ostera, postre bezala txigortutako ogiarekin egindako ardo-zopak jaten ziren. Beraiek, umeek, Alacanteko turroia jaten zuten. Turroi gozoa Bilboko "Santiagito"n egiten zen.

44. "Santiagito"ko turroia eta tostadak

- **Erref:** MUX-030/012
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:32:10. **Bukatu:** 00:35:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Gozogintza
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Turroi gozoa Bilboko "Santiagito"n egiten zuten, Gabonetan jaten zituzten. Tostadak ere egiten zituen Mariak, zelan egiten zituen azaltzen du. Erregenetan umeen txirrindola

45. Erregenetako zirrindola

- **Erref:** MUX-030/013
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:35:03. **Bukatu:** 00:35:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Gozogintza
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Erregenetan, umeen txirrindolaren modukoak ziren gozoak jaten zituzten. Txirrindola umeen jostailua zen.

46. Gabonetako jakiak

- **Erref:** MUX-030/017
- **Iraupena:** 0:03:42. **Hasi:** 00:40:53. **Bukatu:** 00:44:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Bakailaia, arkumea eta azalora izaten ziren Gabonetako ohiko platerak beste askoren artean.

47. "Al comunismo" karta-jokoa

- **Erref:** MUX-030/020
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:47:42. **Bukatu:** 00:51:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoa

Laburpena:

Gabonetan kartetan aritzen ziren auzokoak beraien etxean, "al comunismo" jokatzeko zuten. Jokoa azaltzen du. Pezetak jokatzeko zituzten. Behin auzoko batek 700 pezeta irabazi zituen, sasoi hartan diru asko zen.

48. Gabonetako ogia bedekatua

- **Erref:** MUX-030/022
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:51:57. **Bukatu:** 00:53:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Gabonetan ogi zati gordetzen zuten hurrengo uretrako txakur amorratuari emateko. Lurrera ogia jausiz gero, hartu eta musua eman behar izaten zen bedekatuta egoten baitzen.

49. Soloetako bedekazioak eta gurutzeak

- **Erref:** MUX-030/023
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:53:32. **Bukatu:** 00:55:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Soloak etxetik etxe bedekatzeko zituzten sakristauak eta abadeak. Erramu egunerako gurutzeak jartzen ziren.

50. Gorozikako tabernak

- **Erref:** MUX-030/024
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:55:00. **Bukatu:** 00:57:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Gorozikan bera bizi den etxean eta Aldanatarren tabernan baino ez zen egon: Aldana eta Legina. Sakristauaren etxean ia beti egoten zen taberna. Meza osteetan bertan batzen ziren. Hiletak goizez izaten ziren, eta hileta osteko bazkaria bertan, sakristauaren etxean izaten zen.

51. Gerran Gueñesera ihesi

- **Erref:** MUX-030/027
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:57:59. **Bukatu:** 00:59:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Gerratean Gueñesera joan ziren, bertako Casa Gotira. Inguruko denak bertako edo Gordexuelara joan ziren. Bi hilabetez egon ziren bertan.

52. Ezkerrekoa zelakoan eta txapel gorria soinean

- **Erref:** MUX-030/028
- **Iraupena:** 0:04:14. **Hasi:** 00:59:00. **Bukatu:** 01:03:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

Gerratean Gueñesera joan ziren, bertako Casa Gotira. Bi hilabetez bertan egon ostean, etxera zetoze, hainbat oztopo aurkitu zituzten. Sodupera heltzerakoan, Casa Gotiko ugazaba txapel gorriarekin topatu zuten lotsatuta; denek pentsatzen zuten ezkerrekoa zela, baina, antza, beste aldekoa zen.

53. Etxea errexisatu zieten

- **Erref:** MUX-030/029
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 01:03:14. **Bukatu:** 01:05:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Gerran ganadu eta guzti joan ziren oinez Gueñeseraino. Etxea errexisatuta aurkitu zuten bueltatzerakoan; giltza udaletxean zegoela zioen kartel bat aurkitu zuten. Bere aita zen alkatea eta beldurrez egon ziren. Ez zen ordeko alkaterik egon, baina agindua bere aitaren lehengusu batek hartu zuen.

54. Etxea erraz berreskuratu zuten

- **Erref:** MUX-030/031
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 01:07:00. **Bukatu:** 01:08:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Gerra sasoian, etxera bueltatu zirenean, errexisatuta zegoenez, auzoko etxean egon ziren lotan. Ordura arte bere aita alkatea zen; baina aginpidea galdu zuen, eta bere ordezkari lehengusuak hartu zuen postua. Haren etxera joanda lortu zuten berriro etxeko giltza, bertan bizi ahal izateko. Gauza asko ostu zizkieten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-04

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com